

RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

ARREST

van 5 maart 2019 met nummer RvVb-A-1819-0689
in de zaak met rolnummer 1617-RvVb-0648-A

Verzoekende partij	de vzw MILIEUFRONT OMER WATTEZ vertegenwoordigd door haar raad van bestuur, met woonplaatskeuze te 9700 Oudenaarde, Dijkstraat 75
Verwerende partij	de deputatie van de provincieraad van OOST-VLAANDEREN

I. BESTREDEN BESLISSING

Verzoekende partij vordert met een aangetekende brief van 11 mei 2017 de vernietiging van de beslissing van verwerende partij van 16 maart 2017.

Verwerende partij heeft het administratief beroep van verzoekende partij tegen de beslissing van het college van burgemeester en schepenen van de stad Geraardsbergen van 28 november 2016 niet ingewilligd.

Verwerende partij heeft aan Godelieve, Giselle en Linda Bayens (hierna: de aanvragers) een verkavelingsvergunning onder voorwaarden verleend voor het verkavelen in drie loten van een perceel gelegen te 9500 Geraardsbergen, Dreef zonder nummer, met als kadastrale omschrijving Geraardsbergen, derde afdeling, sectie B, nummer 534d.

II. VERLOOP VAN DE RECHTSPLEGING

1.
Verwerende partij dient een antwoordnota en het administratief dossier in. Verzoekende partij dient een wederantwoordnota in.

2.
De kamervoorzitter behandelt de vordering tot vernietiging op de openbare zitting van 28 augustus 2018.

Verzoekende partij en verwerende partij verschijnen schriftelijk.

3.
Het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (DBRC-decreet) en het besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 houdende de rechtspleging voor sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (Procedurebesluit) zijn toegepast.

III. FEITEN

1.

De aanvragers dienen op 19 augustus 2016 bij het college van burgemeester en schepenen van de stad Geraardsbergen een aanvraag in voor een verkavelingsvergunning voor *“het verkavelen in 3 loten bestemd voor de oprichting van een open bebouwing”*.

2.

Het perceel ligt volgens het gewestplan ‘Aalst-Ninove-Geraardsbergen-Zottegem’, vastgesteld bij koninklijk besluit van 30 mei 1978, gedeeltelijk in woongebied met landelijk karakter (eerste 50m vanaf de straat) en gedeeltelijk in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Het perceel ligt ook binnen het stroomgebied van waterloop 05.220 van tweede categorie.

3.

Tijdens het openbaar onderzoek, georganiseerd van 1 september tot en met 30 september 2016, dient onder meer verzoekende partij een bezwaarschrift in.

De provinciale dienst Integraal Waterbeleid adviseert op 13 september 2016 voorwaardelijk gunstig:

“ ...

Hogervermeld perceel is gelegen binnen het stroomgebied van waterloop nr. 05.220 van 2de categorie en valt binnen een mogelijk overstromingsgevoelig gebied.

Ons inziens zal de geplande verkaveling geen schadelijke invloed hebben op de waterhuishouding in de omgeving indien bij de toekomstige bouwwerken de bepalingen van de stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozen van afvalwater en hemelwater zullen worden nageleefd.

...”

De gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar adviseert op 21 november 2016 voorwaardelijk gunstig.

Het college van burgemeester en schepenen verleent op 28 november 2016 een verkavelingsvergunning, waarbij zij zich aansluit bij het advies van haar gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar:

“ ...

OPENBAAR ONDERZOEK

...

Evaluatie bezwaren

Deze bezwaarschriften handelen over:

- (1) De gronden liggen in overstromingsgevoelig gebied, het is aangewezen om dergelijke gebieden te vrijwaren van bijkomende bebouwing*
- (2) Het verlies aan overstromingsruimte dient te worden gecompenseerd*

...

De bezwaarschriften worden als volgt beoordeeld:

- (1)-(2) Het te verkavelen terrein is volgens het gewestplan gelegen in woongebied met landelijk karakter. Het voeren van een uitdoofbeleid om te mogen bouwen is hier momenteel niet aan de orde. Het terrein is niet gelegen in een effectief overstromingsgevoelig gebied, wel in een mogelijk overstromingsgevoelig gebied. Het mogelijk schadelijk effect werd onderzocht*

door de bevoegde waterbeheerder, de provincie Oost-Vlaanderen. In het advies van de waterbeheerder wordt gesteld dat de geplande verkaveling geen schadelijke invloed zal hebben op de waterhuishouding in de omgeving indien bij de toekomstige bouwwerken de bepalingen van de stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater zullen worden nageleefd. Bijgevolg kan worden geconcludeerd dat de aanvraag de watertoets doorstaat.

...

WATERTOETS

Overeenkomstig artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 en latere wijzigingen betreffende het integraal waterbeleid dient de aanvraag onderworpen te worden aan de watertoets. Het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 (BS 31/10/2006) en latere wijzigingen stelt nadere regels vast voor de toepassing van de watertoets. De aanvraag werd getoetst aan het watersysteem, aan de doelstellingen van artikel 5 van het decreet integraal waterbeleid, en aan de bindende bepalingen van het bekkenbeheersplan.

De voorliggende aanvraag voorziet in het verkavelen van een terrein in 3 loten voor de oprichting van vrijstaande woningen. Het mogelijk schadelijk effect werd onderzocht door de bevoegde waterbeheerder, de provincie Oost-Vlaanderen. In het advies van de waterbeheerder wordt gesteld dat de geplande verkaveling geen schadelijke invloed zal hebben op de waterhuishouding in de omgeving indien bij de toekomstige bouwwerken de bepalingen van de stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater zullen worden nageleefd.

Bijgevolg kan worden geconcludeerd dat de aanvraag de watertoets doorstaat.

...

BESCHRIJVING VAN DE BOUWPLAATS, DE OMGEVING EN DE AANVRAAG

... Het terrein grenst in zuidwestelijke richting aan een waterloop van 2e categorie. Op het rechts aanpalend perceel staat momenteel een woning ...

Voorliggende aanvraag beoogt het verkavelen van dit terrein in 3 loten, bestemd voor de oprichting van een open bebouwing. Het deel van de verkaveling buiten het 50 meter diepe woongebied met landelijk karakter, alsook de eerste 15 á 16 meter naast de waterloop zullen uit de verkaveling worden gesloten.

BEOORDELING VAN DE WETTELIJKE BEPALINGEN EN DE GOEDE RUIMTELIJKE ORDENING

...

De oppervlakte en de afmetingen van het te verkavelen terrein laten toe om het goed te verdelen in 3 volwaardige huiskavels. Het deel voorbij het 50 meter diepe woongebied met landelijk karakter zal nog kunnen bereikt worden via het deel naast de waterloop. De loten zijn voldoende ruim om er telkens een degelijke woning te kunnen oprichten die voldoet aan de hedendaagse comforteisen. Er wordt ook voldoende tuinzone bij de woningen voorzien.

...”

...

4.

Tegen deze beslissing tekent verzoekende partij op 4 januari 2017 administratief beroep aan bij verwerende partij.

De provinciale stedenbouwkundige ambtenaar adviseert in zijn verslag van 23 februari 2017 om dit beroep niet in te willigen en de verkavelingsvergunning onder voorwaarden te verlenen.

Na de hoorzitting van 7 maart 2017 verklaart verwerende partij het beroep op 16 maart 2017 ongegrond en verleent zij een verkavelingsvergunning onder voorwaarden:

“
...

2.1 De watertoets

Het terrein ligt binnen het stroomgebied van waterloop 05.220 van tweede categorie en valt binnen een mogelijk overstromingsgevoelig gebied.

Overeenkomstig artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 en latere wijzigingen betreffende het integraal waterbeleid dient de aanvraag onderworpen te worden aan de watertoets. Het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 en latere wijzigingen stelt nadere regels vast voor de toepassing van de watertoets. De aanvraag werd getoetst aan het watersysteem, aan de doelstellingen van artikel 5 van het decreet integraal waterbeleid, en aan de bindende bepalingen van het bekkenbeheersplan.

Het terrein van deze verkavelingsaanvraag is gelegen binnen de perimeter van bepaalde watertoetskaarten, maar is door de Vlaamse Regering niet als signaalgebied geselecteerd, wat betekent dat er vanuit het waterbeleid geen principieel bezwaar is tegen de bebouwing van dit terrein. Zolang de ruimtelijke bestemming van woongebied behouden blijft en er door de betrokken overheden geen beleidsopties zijn genomen om de bestemming te wijzigen naar een bestemming die gericht is op het behoud van het terrein voor overstromingsdoeleinden, kan men niet louter op basis van de watertoets verwachten dat een principieel “bouwverbod” geldt op dit terrein.

De voorliggende aanvraag voorziet in het verkavelen van een terrein in 3 loten voor open bebouwing. Het mogelijk schadelijk effect werd onderzocht door de bevoegde waterbeheerder, de provincie Oost-Vlaanderen. In het advies van de waterbeheerder wordt gesteld dat de geplande verkaveling geen schadelijke invloed zal hebben op de waterhuishouding in de omgeving indien bij de toekomstige bouwwerken de bepalingen van de stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater worden nageleefd.

De overeenstemming van de beoogde woningen met de verordening zal worden geëvalueerd naar aanleiding van de latere aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning. De bouwheren zullen voldoende maatregelen moeten nemen voor het opvangen van regenwater ter compensatie van de nieuw te bouwen woningen.

De hellingsgraad op het terrein blijft zo veel mogelijk behouden. Reliëfwijzigingen over het volledig terreinoppervlak zijn verboden. Een strook van circa 16m rechts naast de Hollebeek, en het perceelsdeel achter het 50m woongebied wordt uit de verkaveling gesloten en dus ook gevrijwaard van bebouwing. Tevens blijft de strook tegen de perceelsgrenzen nagenoeg ongewijzigd. Hiervoor wordt bij de vergunning een specifieke voorwaarde opgelegd (reliëfwijziging). Dit resulteert er mede in dat in alle redelijkheid kan aangenomen worden dat het gevraagde geen onaanvaardbare impact zal hebben op de afstroom van water naar de aanpalenden. Noch uit het ingediende bezwaar, noch uit de motivering van het gemeentebestuur blijkt dat momenteel reeds waterproblemen zouden aanwezig zijn op de omliggende percelen.

Door de aanvraag wordt niet verwacht dat in de omgeving het gevaar voor wateroverlast zal toenemen.

Bovendien werd het terrein in het verleden opgehoogd tot op het niveau van de voorliggende weg en het rechts aanpalende perceel (stedenbouwkundige vergunning 15 juli 1997). Het niveau van het deel van het perceel gelegen in agrarisch gebied werd niet gewijzigd. Het niveau van het te verkavelen perceelsdeel ligt momenteel circa 3,5m boven het niveau van de Hollebeek. Het overstromen van het te verkavelen perceel lijkt dan ook onmogelijk. Indien de voorwaarden opgelegd door de waterbeheerder stipt nagevolgd worden, wordt geoordeeld dat geen schadelijke effecten te verwachten zijn voor het watersysteem en dat de doelstellingen van het decreet betreffende het integraal waterbeleid niet worden geschaad.

...

2.4 De juridische aspecten

De aanvraag is in overeenstemming met de voorschriften van het geldend gewestplan ...

2.5 De goede ruimtelijke ordening

... Een verkaveling is een instrument van een ruimtelijk ordeningsbeleid, waarin zowel de wensen van de verkavelaar als de inzichten van de overheid betreffende een goede ruimtelijke ordening zoveel mogelijk worden gesynchroniseerd. De wetgeving op de ruimtelijke ordening en de stedenbouw draagt de bevoegde overheid op dat elke aanvraag dient beoordeeld in functie van een verantwoorde stedenbouwkundige uitbouw van het gebied. De specifieke aanvraag dient ook onderzocht te worden naar de inpasbaarheid in het welbepaalde karakter van de omgeving.

...

De aanvraag beoogt het verkavelen van het terrein in 3 loten voor de oprichting van open eengezinswoningen. De diepte van de kavels wordt beperkt tot 50m gemeten vanaf de rooilijn, zodat de beoogde verkaveling zich volledig binnen het 50m woongebied met landelijk karakter bevindt. De bouwlijn dient voorzien te worden op 13m uit de as van de voorliggende weg, zodat er voor de woningen voldoende plaats is voor het stallen van een wagen. De oppervlakte en de afmetingen van het te verkavelen terrein laten toe om het goed te verdelen in 3 volwaardige huiskavels. De loten zijn voldoende ruim om er een kwalitatieve woning te kunnen oprichten die voldoet aan de hedendaagse comforteisen. Er wordt ook telkens voldoende tuinzone bij de woningen voorzien. De voorziene bouwdieptes, bouwhoogte en de bouwvrije stroken van 3 m hebben gangbare afmetingen die een bebouwing garanderen die in overeenstemming is met de bebouwingstypologie van de omgeving.

Het voorstel tot verkaveling kadert in het invullen van de woonbestemming van het betreffende ruime terrein, gelegen in woongebied met landelijk karakter, aansluitend bij gerealiseerde bebouwingen in de directe omgeving. De voorgestelde inplanting brengt de goede plaatselijke aanleg van de omgeving niet in het gedrang.

Voor wat betreft de voorschriften omtrent de inplanting en het bouwvolume van de hoofdgebouw(en), en reliëfwijzigingen worden de aanvullingen van het college van burgemeester en schepenen gevolgd.

Er wordt geoordeeld dat het verkavelingsvoorstel, mits het opleggen van enkele voorwaarden, in overeenstemming is met de goede ruimtelijke ordening.

2.6 Conclusie

Uit wat voorafgaat dient besloten dat het derdenberoep niet voor inwilliging vatbaar is.

Verkavelingsvergunning kan worden verleend onder volgende voorwaarden: ...

a) Het advies van de dienst openbare werken van 10 oktober 2016 dient stipt te worden nageleefd.

b) Het advies van de dienst Integraal Waterbeleid van 13 september 2016 dient te worden nageleefd.

c) De voorschriften dienen als volgt te worden aangevuld en/of gewijzigd ...

..."

Dit is de bestreden beslissing.

IV. ONTVANKELIJKHEID VAN DE VORDERING TOT Vernietiging

Uit het dossier blijkt dat de vordering tijdig en regelmatig is ingesteld. Er worden geen excepties opgeworpen.

V. ONDERZOEK VAN DE MIDDELEN

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

1.

Verzoekende partij voert de schending aan van de artikelen 5, 6 en 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid (hierna: DIWB), van de artikelen 1.2.1 en 4.1.4 van het decreet van 5 april 1995 houdende de algemene bepalingen inzake milieubeleid (hierna: DABM), van de artikelen 4 en 7 van Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's (hierna: Overstromingsrichtlijn), van de artikelen 2/1, 4, §1 en 7 van het besluit van 20 juli 2006 van de Vlaamse regering tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstantie en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 DIWB (hierna: Watertoetsbesluit), van de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, en van de beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder de materiële motiveringsplicht, het zorgvuldigheids-, het rechtszekerheids- en het belangenafwegingsbeginsel. Zij betwist in essentie de degelijkheid van de in de bestreden beslissing opgenomen waterparagraaf, die in hoofddorde is gesteund op het gebrekkig wateradvies van de provinciale dienst Integraal Waterbeleid. Zij stelt dat daaruit niet blijkt dat de aanvraag afdoende werd getoetst aan de relevante doelstellingen en beginselen van het DIWB, en er daarin ten onrechte, en mede in het licht van haar gemotiveerd beroepschrift inzake de watertoets, geen afdoende motivering is opgenomen met betrekking tot het schadelijk effect van het verlies aan overstromingsruimte door het verkavelen van een braakliggend perceel met het oog op woningbouw in overstromingsgevoelig gebied.

Zij wijst vooreerst op de ligging van het te verkavelen perceel "*in natuurlijk overstromingsgebied (= van nature overstroombaar gebied of NOG) en in mogelijk overstromingsgevoelig gebied*", zoals wordt bevestigd in het wateradvies en de bestreden beslissing, en benadrukt dat dit "*wel degelijk een overstromingsgevoelig gebied is*". Zij meent dat de mer-screeningsnota geen "*wetenschappelijk verantwoorde analyse en evaluatie gemaakt heeft, door geen rekening te houden met de overstromingsgevoeligheid*", gezien men daarin weliswaar erkent dat "*het project in een overstromingsgevoelig gebied gelegen is*", maar vervolgens "*zomaar zonder de minste toelichting concludeert dat er geen effecten zouden zijn op het watersysteem*". Zij stelt dat uit "*de kaarten die toegevoegd werden aan het beroepschrift*" bovendien blijkt "*dat niet enkel de te verkavelen grond overstromingsgevoelig is maar tevens de omliggende percelen overstromingsgevoelig zijn*". Zij benadrukt dat de gebeurlijke vaststelling dat het perceel niet is geselecteerd als signaalgebied "*geen bewijs is voor het al dan niet overstromingsgevoelig zijn van die grond*". Zij merkt op dat de redenering in de bestreden beslissing dat "*het terrein in het verleden werd opgehoogd tot op het niveau van de voorliggende weg en het rechts aanpalende perceel*", waardoor "*het niveau van het te verkavelen perceelsdeel momenteel circa 3,5m boven het niveau van de Hollebeek ligt*", zodat "*het overstromen van het te verkavelen perceel dan ook onmogelijk lijkt*", abstractie maakt van de vaststelling dat "*de kaart op basis waarvan we de overstromingsgevoeligheid vastgesteld hebben dateert van 2014*", zodat "*m.a.w. zovele jaren na die ophoging recent de overstromingsgevoeligheid van die grond werd vastgesteld*", terwijl "*het motief m.b.t. de beek die lager ligt niet relevant is*", gezien "*dit niets zegt over de overstromingsgevoeligheid van de gronden die naast de beek gelegen zijn*", vermits "*elke beek lager in het landschap ligt*".

Zij betwist de degelijkheid van het wateradvies op basis van de vaststelling dat de daarin (in het kader van de beoordeling van de bouwaanvragen) voorgestelde maatregelen om te vermijden dat de verkaveling een schadelijke invloed heeft op de waterhuishouding in de omgeving enkel

betrekking hebben op de opvang van hemelwater en de lozing van afvalwater, en geen maatregelen betreffen om het verlies aan overstromingsruimte te compenseren, zodat de *“wateradviesverlener alleen een mogelijke link ziet tussen de lozing van afvalwater, de opvang, infiltratie en/of buffering van het hemelwater en mogelijke schadelijke invloeden op de waterhuishouding”*. Zij merkt op dat de bestreden beslissing grotendeels op dit wateradvies is gesteund. In zoverre in de bestreden beslissing tevens wordt gewezen op het maximale behoud van het reliëf en de hellingsgraad van het perceel, dat *“er mede in resulteert dat in alle redelijkheid kan aangenomen worden dat het gevraagde geen onaanvaardbare impact zal hebben op de afstroom van water naar de aanpalenden”*, wijst zij er op dat verwerende partij voorbijgaat aan de vaststelling dat *“er door het verkavelen van het terrein voor de realisatie van drie woningen overstromingsruimte/volume verloren gaat”*, waardoor *“het water dat hier in dit overstromingsgevoelig gebied niet meer zal kunnen staan, elders zijn weg zal zoeken, zoals bij de aanpalenden”*, zodat het betreffende oordeel *“is gebaseerd op een gebrekkig onderzoek”* en *“kennelijk foutief is”*. In de rand hiervan herhaalt zij *“dat volgens de overstromingskaarten zowel de te verkavelen grond als de omliggende percelen overstromingsgevoelig zijn”*. Zij verwijst naar het oordeel van de Raad *“inzake een verkavelingsvergunning waar analoog als in voorliggende zaak bij de watertoets enkel gekeken werd naar bovengenoemde aspecten”*, en stelt dat verwerende partij ook in voorliggende zaak *“in gebreke blijft om concreet te omschrijven wat werd onderzocht”*, terwijl eveneens geldt dat *“uit het verkavelingsplan en de bijhorende (gewijzigde) verkavelingsvoorschriften blijkt dat deze een uitbreiding van de bebouwde en verharde oppervlakte voorzien, wat een vermindering van infiltratie van hemelwater tot gevolg kan hebben”*, en terwijl *“verwerende partij niet bespreekt in welke mate dit een schadelijk effect in de plaatselijke waterhuishouding kan veroorzaken”*. Zij meent dat verwerende partij hierdoor *“schromelijk tekort schiet in het onderzoek naar de effecten op het overstromingsregime op voorliggende percelen, de omgeving en de stroomafwaarts gelegen gebieden, o.m. door de afname van overstromingsruimte/volume door de drie woningen die hier nu gebouwd kunnen worden”*. In de rand hiervan stelt zij dat de bestreden beslissing (ook) geen motieven bevat in verband met het schadelijk effect op de te verkavelen grond en voor de te bebouwen woningen, terwijl *“de definitie van schadelijk effect volgens het DIWB is niet louter beperkt tot schade aan de omgeving maar tevens tot schade aan het watersysteem van de te verkavelen grond en de schade die de te bouwen woningen kunnen oplopen”*. Zij meent dat de verkavelingsvergunning gepaard gaat met een *“verlies aan ruimte voor het watersysteem (dus ook ruimte om te kunnen overstromen)”*, en dat dit *“gecompenseerd dient te worden”*, terwijl er op basis van *“het gebrekkig onderzoek inzake het verlies aan overstromingsruimte en -volume”* ten onrechte geen compensatie wordt voorzien. Zij betwist de relevantie voor de watertoets van het argument in de waterparagraaf *“dat men niet louter op basis van de watertoets kan verwachten dat een principieel ‘bouwverbod’ geldt op dit terrein”*. Zij stelt dat de verwijzing in de waterparagraaf *“naar de planologische bestemming niet dienstig is voor de watertoets daar noch het DIWB noch het watertoetsbesluit een vrijstelling van de watertoets in bepaalde planologische bestemmingen verlenen of voorzien”*, terwijl artikel 8, §1 DIWB wel expliciet voorziet in de mogelijkheid om een vergunning desgevallend te weigeren.

Zij betwist de degelijkheid van het wateradvies eveneens op basis van de vaststelling dat dit niet alle gegevens bevat zoals vereist overeenkomstig artikel 7 Watertoetsbesluit. Zij stelt dat *“de wateradviesverlener één watersysteemkenmerk beschrijft, m.n. de ‘overstromingsgevoeligheid’*, waarna onmiddellijk de conclusie volgt, zonder dat daaruit blijkt *“waarom er geen schadelijke invloed kan voortvloeien als voldaan is aan de wettelijk verplichte maatregelen om afvalwater te lozen en hemelwater op te vangen”*. Zij herhaalt dat het feit *“dat er hemelwater wordt opgevangen niet zal verhinderen dat de grond hier niet meer overstroomt”*, terwijl *“de overstromingen komen van alle hoger gelegen en stroomopwaarts gelegen gronden en niet exclusief van het hemelwater dat op de te bouwen plek neervalt”*, waardoor *“de lageregelegen en/of stroomafwaarts gelegen gronden alsook de gronden die naast de beek gelegen zijn overstroomen”*, terwijl *“dit onmogelijk kan voorkomen worden door de opvang van hemelwater op één enkele plaats, m.n. voorliggende*

bouwplek die het voorwerp is van de verkavelingsvergunning". Zij meent dat "de vereiste gemotiveerde beoordeling van de verenigbaarheid van de activiteit waarvoor de vergunning wordt aangevraagd met het watersysteem hierdoor niet afdoende is en kennelijk onredelijk". Zij merkt tevens op dat er in het wateradvies klaarblijkelijk ook geen "opsomming van de toepasselijke voorschriften van het waterbeheerplan werd gemaakt", dat er daarin evenmin werd "in(ge)gaan op de aspecten vermeld in art. 5 van het decreet", en dat er daarin evenmin "voorwaarden en maatregelen staan om het schadelijk effect dat kan ontstaan als gevolg van de vergunningsplichtige activiteit te voorkomen, te beperken, te herstellen, of, in de gevallen van de vermindering van de infiltratie van het hemelwater of de vermindering van de ruimte voor het watersysteem, te compenseren, hoewel er door het project (verharde oppervlakte door bebouwing en aanhorigheden) minder water zal kunnen infiltreren in de bodem en er een vermindering van de ruimte voor het watersysteem optreedt".

Zij stelt dat uit de bestreden beslissing niet blijkt dat er in het licht van artikel 8, §2, lid 1 DIWB rekening werd gehouden met de waterbeheerplannen, en dat de aanvraag werd getoetst aan het bekkenbeheerplan voor de Dender dan wel het deelbekkenbeheerplan voor de Mark. Zij wijst op de vaststelling dat *"het vrijwaren van overstromingsgebieden in het deelbekkenbeheerplan voorop staat"*, terwijl *"uit niets blijkt dat verweerder of de wateradviesverlener hier op enige manier rekening mee gehouden hebben"*. Zij benadrukt dat de *"eerste bedoeling van het deelbekkenbeheerplan is om het water zo dicht mogelijk bij de bron vast te houden en dit principe te integreren in het ganse beleid"*, terwijl *"door verharde oppervlakte aan te leggen dicht bij de bron, m.n. in de vallei van deze bronbeek, en door hier overstromingsruimte af te nemen, de druk op de stroomafwaarts gelegen gebieden veel groter wordt"*. Zij wijst op de overweging *"in de doelstellingennota van het deelbekkenbeheerplan"* dat *"de bestaande onbebouwde valleigebieden zoveel mogelijk gevrijwaard moeten blijven en er in de natuurlijke overstromingsgebieden geen plaats is voor bebouwing, geen grondophogingen meer mogen gebeuren en het landbouwgebruik beperkt moet blijven"*. Zij meent dat er hiermee *"geen rekening mee wordt gehouden aangezien een gebied dat aangeduid staat op de NOG-kaart ingenomen wordt door bebouwing"*, waardoor *"men het water niet gaat ophouden in de vallei van de Hollebeek"* maar *"een deel van de ruimte waar water zou kunnen opgehouden worden, wordt bebouwd met drie woningen in een overstromingsgevoelig gebied, tevens van nature overstroombaar gebied (NOG-gebied)"*, terwijl *"er al problemen zijn ter hoogte van de Hollebeek"* en *"dit nog verder zal toenemen door een hap uit het NOG van de Hollebeekvallei te verkavelen voor woningbouw"*. Wat betreft het bekkenbeheerplan voor de Dender wijst zij op de vaststelling dat *"hoewel er (daar)in op gewezen wordt dat bouwen bijkomende wateroverlast veroorzaakt en een aantasting van het watersysteem impliceert dit niet in overweging wordt genomen door de vergunningverlenende overheid"*. Zij benadrukt dat dit plan *"het belang van de NOG's benadrukt, zoals dus de beekvalleien"*, en stelt dat *"hoewel de opstellers van dit vastgestelde waterbeheerplan concreet aangegeven hebben dat er in het bijzonder in het stroomgebied van de Mark waar de Hollebeek integraal deel van uitmaakt, ernstige problemen van wateroverlast veroorzaakt worden door inname van valleigebieden, de advies- en vergunningverleners daar geen rekening mee houden"*. Zij stelt dat nochtans *"de rode draad in het nieuwste bekkenbeheerplan is dat de van nature overstroombare valleien gevoelig zijn en blijven voor overstromingen"*, terwijl de bestreden beslissing *"ondanks dat er gewezen wordt op een tekort aan ruimte voor water in de valleien, dit tekort nog groter gaat maken"*.

Zij stelt dat verwerende partij in het licht van artikel 8, §2, lid 2 DIWB, op basis waarvan *"de beslissing die de overheid neemt in het kader van §1 wordt gemotiveerd, waarbij in elk geval rekening wordt gehouden met de relevante doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid"*, heeft nagelaten *"om een toetsing van haar beslissing en de daaraan gekoppelde voorwaarden uit te voeren aan de doelstellingen (en beginselen) van het DIWB"*. Zij stelt dat er ondanks haar overweging dat *"de doelstellingen van het decreet betreffende het integraal waterbeleid niet worden geschaad"* *"uit niets concreets blijkt dat er een toetsing aan de (relevante)*

doelstellingen effectief zou gebeurd zijn door verwerende partij”, terwijl ook “de wateradviesverlener hieromtrent niets schrijft”. Specifiek wat betreft de doelstelling in artikel 5, 4° DIWB stelt zij dat “verwerende partij niets doet voor de natuurlijke werking van de vallei hier en de oprichting van een onnatuurlijk element (drie woningen en aanhorigheden) toestaat”, waarmee “men niet tegemoet komt aan het herstel van de oorspronkelijke vallei en de natuurlijke waterbergingsruimte”. Zij stelt dat “het watersysteem op de betrokken plek ‘natuurlijk werkt’ door de natuurlijke dynamiek van overstromingen”, terwijl “op de plek waar gebouwd en/of verhard mag worden via voorliggende verkavelingsvergunning de natuurlijke werking van het beekvalleisysteem integraal verloren gaat”. Zij stelt tevens dat “de vallei op voorliggende plek langs weersijden van de beek door de realisatie van de woningen plus de terreinaanlegwerken wordt versnipperd, of anders gezegd versmald”. Wat betreft de doelstelling in artikel 5, 6° DIWB stelt zij dat “er bebouwing komt in de overstromingsgevoelige beekvallei” waardoor “de overstromingsrisico’s elders groter worden door het verlies van overstromingsvolume”, zodat “in plaats van zoveel mogelijk ruimte voor water te behouden er heel wat verloren gaat” en “het waterbergend vermogen van de beekvallei hier dus zeker niet wordt gevrijwaard”, terwijl “op de plek waar gebouwd wordt, dit stuk moerassige beekvallei wordt verdroogd”. Zij betwist de pertinentie van de overweging in de bestreden beslissing dat “noch uit het ingediende bezwaar, noch uit de motivering van het gemeentebestuur blijkt dat momenteel reeds waterproblemen zouden aanwezig zijn op de omliggende percelen” en dat “door de aanvraag niet wordt verwacht dat in de omgeving het gevaar voor wateroverlast zal toenemen”, gezien “het feit dat de grond aangeduid is als natuurlijk overstromingsgebied betekent dat de grond hier van nature kan overstromen door de beek en/of hoger gelegen gronden”, zodat niet blijkt dat verwerende partij “rekening hield met het behoud van overstromingsgebieden en met de negatieve gevolgen die overstromingen met zich mee brengen”. Wat betreft de doelstelling in artikel 5, 9° DIWB stelt zij dat verwerende partij onder meer “geen rekening heeft gehouden met de overstromingsfunctie hier in deze beekvallei ondanks de overstromingsgevoeligheid” en “het van nature overstroombaar zijn van de gronden”, en “inzake de overstromingsgevoeligheid van de gronden niets meer doet dan de vaststaande feiten te ontkennen”. Wat betreft de doelstelling in artikel 5, laatste lid DIWB stelt zij dat er door verwerende partij onder meer “geen rekening werd gehouden met dit waterkwantiteitaspect (de ruimte die water nodig heeft om te overstromen) en het belang hiervan voor het natuurlijk functioneren van het valleigebied”.

Specifiek wat betreft het standstillbeginsel in artikel 6, 1° DIWB stelt zij onder meer dat “de toestand van het watersysteem hier verslechtert doordat een overstroombaar volume en overstroombare oppervlakte verloren gaan”. Wat betreft het preventiebeginsel in artikel 6, 2° DIWB stelt zij dat “door het verlies aan overstroombare ruimte niet volwaardig te compenseren dit voor gevolg zal hebben dat de risico’s voor wateroverlast in andere zones toenemen”. In dezelfde zin stelt zij wat betreft het bronbeginsel in artikel 6, 3° DIWB dat “door ophogingen en door het bebouwen van natuurlijke overstromingsgebieden in valleien, de risico’s stroomafwaarts in de valleigebieden, maar ook in toenemende mate daarbuiten, toenemen”, zodat “het opleggen van een volwaardige compensatie voor het verlies aan overstroombare ruimte op deze plaats daarom essentieel is als brongerichte maatregel”. Wat betreft het voorzorgsbeginsel in artikel 6, 4° DIWB stelt zij dat “de wateradvies- en vergunningverlenende overheden op geen enkele manier nagaan wat de gevolgen van de afgeleverde vergunning kunnen zijn voor andere gebieden”, en dat zij evenmin rekening houden “met (de grote waarschijnlijkheid van) de klimaatverandering die nog meer en intensere overstromingen tot gevolg kan hebben” en “het effect van groter overstromingsrisico nog kan versterken”, terwijl er “van een zorgzaam handelende overheid kan verwacht worden dat ze dit effect incalculeert in haar beslissingen”. Wat betreft het ‘de vervuiler betaalt’-beginsel in artikel 6, 5° DIWB stelt zij dat verwerende partij “door het verlenen van deze verkavelingsvergunning zonder dat het verlies aan overstroombare ruimte gecompenseerd wordt en waarbij er dus sprake is van een afname van overstromingsruimte, een schadelijk effect aan het watersysteem van de beekvallei en verder stroomafwaarts creëert”, zodat “een mogelijke, billijke en evenwaardige

maatregel het beschikbaar maken (of herstellen) behelst van een even groot volume overstromingsruimte als het volume dat door realisatie van dit verkavelingsproject verloren gaat". Wat betreft het beginsel van een hoog beschermingsniveau in artikel 6, 9° DIWB stelt zij dat verwerende partij "met het verlenen van de verkavelingsvergunning - zonder de gepaste voorwaarden of vereiste compenserende maatregelen - het tegenovergestelde doet van wat dit beginsel beoogt". Wat betreft het solidariteitsbeginsel in artikel 6, 12° DIWB stelt zij dat verwerende partij "door hier geen volwaardige, effectieve en evenwaardige compensatie op te leggen niet solidair is met andere bewoners die in en nabij overstromingsgebieden wonen".

Zij meent dat verwerende partij bij haar beoordeling ten onrechte geen rekening houdt met de gevolgen van de klimaatverandering, die nochtans enigszins kunnen worden ingeschat, terwijl dit werd opgeworpen in het beroepsschrift. Zij meent dat de bestreden beslissing tevens een schending impliceert van de overstromingsrichtlijn, die door de Vlaamse decreetgever minstens onvolledig werd omgezet. Zij wijst in dit kader op de vaststelling dat "er tot op heden geen overstromingsrisicobeoordeling voor voorliggend gebied beschikbaar is, laat staan dat er in voorliggende vergunningsprocedure daar melding van gemaakt werd". Zij stelt dat "daar gelaten de vraag of de richtlijn verplicht om iedere vergunning te toetsen aan de 'voorlopige overstromingsrisicobeoordeling', er gelet op de vast te stellen doelstelling van art. 7.2 van de overstromingsrichtlijn minstens rekening mee dient gehouden te worden". Zij wijst in dit kader op de vaststelling dat "artikel 7.2 van de overstromingsrichtlijn ook handelt over 'potentiële' negatieve gevolgen van overstromingen", en derhalve "vereiste dat er rekening gehouden zou worden met de toekomstige overstromingen", evenals over "en/of de vermindering van de kans op overstromingen", die als "subdoelstelling (nog) niet werd opgenomen in het (gewijzigde) DIWB". Zij meent dan ook dat verwerende partij "haar beslissing diende te toetsen aan doelstellingen waarbij aandacht wordt besteed aan de vermindering van de potentiële negatieve gevolgen van overstromingen", temeer "de toenemende en steeds intenser wordende overstromingen een vaststaand en niet meer te ontkennen gegeven zijn" en "hiermee geen rekening houden tevens een schending is van het zorgvuldigheidsbeginsel".

2.

Verwerende partij betwist het eerste middel. Zij verwijst naar de overwegingen in de bestreden beslissing met betrekking tot de watertoets, en benadrukt "dat het betrokken terrein niet als signaalgebied geselecteerd werd en er dus geen beleidsopties zijn om de bestemming van het gebied te wijzigen in functie van het watersysteem en dat er niet louter op basis van de watertoets een principieel 'bouwverbod' gehanteerd kan worden wanneer de bestemming bebouwing wel toelaat". Zij betwist dat de watertoets enkel positief is omdat het perceel niet in signaalgebied ligt, maar wijst op de vaststelling "dat er in die situatie des te meer elementen moeten zijn om bebouwing te verbieden omwille van mogelijke wateroverlast". Zij merkt op dat "in de waterparagraaf wordt vastgesteld dat nergens uit blijkt dat er momenteel reeds waterproblemen zouden aanwezig zijn" en dat dit door verzoekende partij "ook niet wordt weerlegd".

Zij stelt dat verzoekende partij ten onrechte "aanklaagt dat geen rekening werd gehouden met de klimaatverandering", op grond waarvan "het risico op overstromingen in Vlaanderen beïnvloed zal worden", gezien "op basis van dergelijke vage gegevens onmogelijk kan vastgesteld worden wat de invloed van de klimaatverandering op het overstromingsrisico van het betrokken perceel zal zijn", en "in alle redelijkheid niet van de vergunningverlenende overheid verwacht kan worden om dat te onderzoeken in het kader van de watertoets", gezien "dergelijke onderzoeken moeten gebeuren op het niveau van het beleid en in de beheerplannen uitgewerkt worden".

Zij stelt dat verzoekende partij tevergeefs de schending aanvoert van "enkele bepalingen van de Overstromingsrichtlijn". Wat betreft de ontstentenis van een "voorlopige overstromingsrisicobeoordeling" wijst zij op "artikel 13 van de Overstromingsrichtlijn, dat bepaalt

dat de lidstaten ‘kunnen besluiten om geen voorlopige overstromingsrisicobeoordeling als bedoeld in artikel 4’ te verrichten indien zij ‘al vóór 22 december 2010 middels een risicobeoordeling hebben vastgesteld dat daar een potentieel significant overstromingsrisico bestaat of kan worden verwacht’ of ‘al vóór 22 december 2010 hebben besloten overstromingsgevaarkaarten en overstromingsrisicokaarten op te stellen’. Wat betreft “de verwijzing naar artikel 7.2. van de Overstromingsrichtlijn” stelt zij “dat deze bepaling nog verdere substantiële interne uitvoeringsmaatregelen vereist, zodat zij geen directe werking heeft in de Belgische interne rechtsorde”. Zij meent dat verzoekende partij “niet aantoonde dat de watertoets ontoereikend zou zijn, omdat de Overstromingsrichtlijn niet correct werd omgezet”.

Wat betreft het argument “dat het aangevraagde door de wateradviesverlener getoetst moest worden aan de relevante doelstellingen en beginselen van het DIBW” stelt zij dat “het niet is vereist dat elke doelstelling en beginsel punt per punt wordt besproken of vermeld in de watertoets”, en dat “de overheden beschikken over een ruime appreciatiebevoegdheid bij het beoogen van de doelstellingen en het rekening houden met de beginselen”. Zij meent dat de interpretatie van de doelstellingen door verzoekende partij impliceert dat “elke bebouwing onmogelijk zou zijn in een beekvallei”, terwijl “dergelijk bouwverbod nergens opgelegd wordt” en “uit de bestemmingsplannen en uit het gegeven dat het perceel niet in een signaalgebied ligt integendeel blijkt dat bebouwing mogelijk is en er geen plannen voorliggen om dit in functie van een waterproblematiek te veranderen”. Zij merkt op dat “er in casu geen gegevens voorhanden blijken te zijn waaruit zou blijken dat het perceel onderhevig is aan overstromingen, behoudens eventueel in uitzonderlijke omstandigheden”, zodat “er dus helemaal geen sprake blijkt te zijn van een natuurlijke dynamiek van overstromingen”. Zij benadrukt dat “een ligging in mogelijk overstromingsgevoelig gebied niet betekent dat er daadwerkelijk sprake is van overstromingen”, terwijl verzoekende partij “ook niet concreet maakt hoe de klimaatverandering een zodanige impact zou hebben dat er sprake is van een reëel overstromingsrisico op het betrokken perceel, waarbij het niet zou volstaan om de geldende verordening inzake hemelwater na te leven”, zodat “het in die zin ook niet duidelijk is waarom een compensatie opgelegd zou moeten worden”.

Wat betreft het argument “dat er geen toetsing gebeurd is aan de waterbeheerplannen” stelt zij dat “uit het deelbekkenbeheerplan blijkt dat het project deels in een gebied ligt dat kan overstromen wanneer alle beveiligingsinfrastructuur, zoals dijken, niet meer aanwezig zouden zijn”. Zij merkt op dat “uit de watertoets in het bestreden besluit blijkt dat de hellingsgraad op het terrein zo veel mogelijk behouden blijft” en dat “een strook van circa 16m rechts naast de Hollebeek, en het perceelsdeel achter het 50m woongebied, uit de verkaveling wordt gesloten en dus ook gevrijwaard van bebouwing”. Zij merkt tevens op dat “het terrein in het verleden bovendien werd opgehoogd tot op het niveau van de voorliggende weg en het rechts aanpalende perceel”, zodat “het niveau van het te verkavelen perceelsdeel momenteel circa 3,5m boven het niveau van de Hollebeek ligt”, waarbij “er momenteel nog geen sprake is geweest van waterproblemen”, terwijl “de bouwheren bovendien voldoende maatregelen moeten nemen voor het opvangen van regenwater ter compensatie van de nieuw te bouwen woningen”. Zij meent dat “het dan ook niet kennelijk onredelijk is om te besluiten dat het hier niet om overstromingsruimte gaat” en dat verzoekende partij “dit niet weerlegt door algemene krachtlijnen uit het bekkenbeheerplan aan te halen”.

3.

In haar wederantwoordnota herhaalt verzoekende partij dat verwerende partij “oude argumenten (i.c. een oude ophoging) gebruikt, terwijl de recentste kaarten - die van enkele decennia na die ophoging dateren - net het bewijs vormen van het tegendeel”, zodat “het oordeel in de bestreden beslissing ‘Het overstromen van het te verkavelen perceel lijkt dan ook onmogelijk’ (louter op basis van die ophoging) induist tegen de vaststelling(en) op die kaart van de overstromingsgevoelige gebieden”. Zij wijst op de vaststelling dat verwerende partij haar oordeel in de bestreden beslissing dat “het overstromen onmogelijk lijkt” al afzwakt door te stellen “in casu blijken er geen gegevens

voorhanden te zijn waaruit zou blijken dat het perceel onderhevig is aan overstromingen, behoudens eventueel in uitzonderlijke omstandigheden”, en merkt op dat “overstromingen nu eenmaal uitzonderlijke omstandigheden zijn”. Zij betwist de repliek van verwerende partij dat “er in casu geen gegevens voorhanden blijken te zijn waaruit zou blijken dat het perceel onderhevig is aan overstromingen, behoudens eventueel in uitzonderlijke omstandigheden”, en dat “er dus helemaal geen sprake blijkt te zijn van een natuurlijke dynamiek van overstromingen” en “een ligging in mogelijk overstromingsgevoelig gebied niet betekent dat er daadwerkelijk sprake is van overstromingen”, en benadrukt dat het te verkavelen perceel “wel degelijk een overstromingsgevoelige zone betreft” en “het m.a.w. niet ter zake doet of de zone nu meer of minder overstroomt in vergelijking met andere overstromingsgevoelige categorieën”. Zij meent dat “het gebied ten gevolge van de klimaatverandering meer zal overstroomen op basis van alle wetenschappelijke en best beschikbare gegevens die voorhanden zijn”, en “in de toekomst dus eerder zal evolueren naar een ‘effectief overstromingsgevoelig’ gebied dan dat het zou evolueren naar een ‘niet overstromingsgevoelig gebied’”.

Wat betreft “de toetsing van het aangevraagde aan de relevante doelstellingen en beginselen van het DIWB” betwist zij de repliek van verwerende partij dat “het niet is vereist dat elke doelstelling en beginsel punt per punt wordt besproken of vermeld in de watertoets” en dat “de overheden beschikken over een ruime appreciatiebevoegdheid bij het beogen van de doelstellingen en het rekening houden met de beginselen”. Zij benadrukt dat verwerende partij “er niet in slaagt aan te tonen dat het aangevraagde ook maar aan één beginsel of doelstelling van het DIWB getoetst zou zijn” en dat zij “zich hier louter bedient van een stijlclausule en in het summiere wateradvies en in de MER-screeningsnota hierover zelfs niets staat”.

Wat betreft de stelling in de antwoordnota dat “het niet kennelijk onredelijk is om te besluiten dat het hier niet om overstromingsruimte gaat” en dat verzoekende partij “dit niet weerlegt door algemene krachtlijnen uit het bekkenbeheerplan aan te halen”, herhaalt zij vooreerst dat verwerende partij “dit in de antwoordnota al had genuanceerd door te stellen ‘In casu blijken er geen gegevens voorhanden te zijn waaruit zou blijken dat het perceel onderhevig is aan overstromingen, behoudens eventueel in uitzonderlijke omstandigheden’”. Zij stelt tevens dat zij “de ligging van het aangevraagde in overstromings(gevoelig)gebied niet uit de (deel)bekkenbeheerplan (heeft) gehaald, maar wel uit de kaarten van de overstromings(gevoelige)gebieden”, waarbij zij wel heeft opgemerkt “dat er in het deelbekkenbeheerplan concrete doelstellingen staan geformuleerd voor die overstromingsgebieden”. Zij stelt dat “de advies- en vergunningverleners geen rekening hebben gehouden met het feit dat het terrein heden nog steeds overstromingsgevoelig is, zelfs na een ophoging van de betrokken percelen”, terwijl dit “nu net een cruciaal gegeven is om correct en deugdelijk te kunnen beoordelen of het aangevraagde schade aan het watersysteem kan veroorzaken”.

Beoordeling door de Raad

1.

De in het kader van de beoordeling van het middel relevante bepalingen inzake de watertoets in het DIWB luiden (in hun toepasselijke versie) als volgt:

- artikel 8, §1, lid 1:

“De overheid die moet beslissen over een vergunning ... als vermeld in §5, draagt er zorg voor, door het weigeren van de vergunning ... dan wel door het opleggen van gepaste voorwaarden of aanpassingen aan het plan ..., dat geen schadelijk effect ontstaat of zoveel mogelijk wordt beperkt en, indien dit niet mogelijk is, dat het schadelijk effect wordt hersteld

of, in de gevallen van de vermindering van de infiltratie van hemelwater of de vermindering van ruimte voor het watersysteem, gecompenseerd.”

- artikel 8, §2:

“De overheid houdt bij het nemen van die beslissing rekening met de relevante door de Vlaamse regering vastgestelde waterbeheerplannen, bedoeld in hoofdstuk VI, voorzover die bestaan.

De beslissing die de overheid neemt in het kader van §1 wordt gemotiveerd, waarbij in elk geval rekening wordt gehouden met de relevante doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid.”

- artikel 3, §2:

“Voor de toepassing van dit decreet wordt verstaan onder: ...

16° watersysteem: een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems en oevers, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijbehorende fysische, chemische en biologische processen, en de daarbij behorende technische infrastructuur;

17° schadelijk effect: ieder betekenisvol nadelig effect op het milieu dat voortvloeit uit een verandering van de toestand van watersystemen of bestanddelen ervan die wordt teweeggebracht door een menselijke activiteit; die effecten omvatten mede effecten op de gezondheid van de mens en de veiligheid van de vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, gelegen buiten afgebakende overstromingsgebieden, op het duurzaam gebruik van water door de mens, op de fauna, de flora, de bodem, de lucht, het water, het klimaat, het landschap en het onroerend erfgoed, alsmede de samenhang tussen een of meer van deze elementen;

...

58° overstroming: het tijdelijk onder water staan van land dat normaliter niet onder water staat, veroorzaakt door onder meer overstromingen door waterlopen ...;

59° overstromingsrisico: de kans dat zich een overstroming voordoet in combinatie met de mogelijke negatieve gevolgen van een overstroming voor de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid;”

- artikel 5, lid 1:

“Bij ... het uitvoeren ... van het integraal waterbeleid beogen ... de besturen ... de verwezenlijking van de volgende doelstellingen: ...

4° het voorkomen van de verdere achteruitgang van aquatische ecosystemen, van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen en van waterrijke gebieden, onder meer door:

a) het zoveel mogelijk behouden en herstellen van de natuurlijke werking van watersystemen;
b) het ongedaan maken of het beperken van het schadelijk effect van versnippering die is ontstaan door niet-natuurlijke elementen in en langs oppervlaktewaterlichamen;

...

6° het terugdringen van overstromingsrisico's en het risico op waterschaarste door:

a) in het beheer van het hemelwater en het oppervlaktewater als prioriteitsvolgorde de volgende hiërarchie te hanteren: hemelwater wordt zoveel mogelijk vastgehouden, hergebruikt, geïnfiltreerd en gescheiden van het afvalwater, alvorens het geborgen en vervolgens bij voorkeur op een vertraagde wijze afgevoerd wordt;

...

c) zoveel mogelijk ruimte te bieden aan water, waarbij het waterbergend vermogen van overstromingsgevoelige gebieden zo veel als mogelijk gevrijwaard wordt en watergebonden functies van de oeverzones en overstromingsgebieden worden behouden en waar nodig hersteld;

d) de negatieve gevolgen die overstromingen buiten de afgebakende overstromingsgebieden met zich meebrengen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed, de economische bedrijvigheid en de vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, te beperken;”

- artikel 6:

“Bij ... het uitvoeren ... van het integraal waterbeleid houden ... de besturen ... rekening met volgende beginselen:

1° het standstillbeginsel, op grond waarvan moet worden voorkomen dat de toestand van watersystemen verslechtert;

2° het preventiebeginsel, op grond waarvan moet worden opgetreden om schadelijke effecten te voorkomen, veeleer dan die achteraf te moeten herstellen;

3° het bronbeginsel, op grond waarvan preventieve maatregelen aan de bron worden genomen; ...

4° het voorzorgsbeginsel, op grond waarvan het treffen van maatregelen ter voorkoming van schadelijke effecten niet moet worden uitgesteld omdat na afweging het bestaan van een oorzakelijk verband tussen het handelen of nalaten en de gevolgen ervan niet volledig door wetenschappelijk onderzoek is aangetoond;

...

9° het beginsel van hoog beschermingsniveau, op grond waarvan een zo hoog mogelijk beschermingsniveau wordt nagestreefd van de aquatische ecosystemen ...

10° het beginsel dat het watersysteem één van de ordenende principes is in de ruimtelijke ordening;

11° het beginsel van de evaluatie ex ante, op grond waarvan een voorafgaande, systematische en grondige evaluatie van de gevolgen van het integraal waterbeleid op het milieu, het economische en sociale aspect en voor de samenleving, en voor de uitvoerende en handhavende instanties wordt uitgevoerd.”

12° het solidariteitsbeginsel, op grond waarvan onder meer geen maatregelen worden genomen die door hun omvang en gevolgen leiden tot een aanzienlijke toename van het overstromingsrisico in stroomopwaarts of stroomafwaarts gelegen andere gebieden in hetzelfde stroomgebied, bekken of deelbekken ...”

De in het kader van de beoordeling van het middel relevante bepalingen inzake de watertoets in het Watertoetsbesluit luiden (in de toepasselijke versie) als volgt:

- artikel 1:

“Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

14° overstromingsgevoelig gebied: een op kaart aangeduid gebied waar overstromingen kunnen worden verwacht of, voor de gebieden die niet op kaart zijn aangeduid, een gebied dat in het verleden meermaals is overstroomd en waar redelijkerwijs nieuwe overstromingen kunnen worden verwacht;

17° wateradvies: het advies bij de watertoets, vermeld in artikel 8, § 3 van het decreet;”

- artikel 2/1, §1, lid 1:

“Op de overheid die beslist over een vergunning ... als vermeld in artikel 8, §5, van het decreet, rusten overeenkomstig artikel 8, §1, eerste lid van het decreet de volgende verplichtingen:

1° ze legt alle voorwaarden op in de vergunning ... die ze in het licht van de kenmerken van het watersysteem en de aard en omvang van de vergunningsplichtige activiteit ... gepast acht om het schadelijke effect te voorkomen of te beperken;

2° als dat niet mogelijk is, legt ze herstelmaatregelen op of, bij vermindering van de infiltratie van hemelwater of vermindering van ruimte voor het watersysteem, compensatiemaatregelen;

3° als het schadelijke effect niet kan worden voorkomen, noch beperkt, en ook herstel of compensatie onmogelijk zijn, weigert ze de vergunning ...”

- artikel 3, §1:

“Met behoud van de toepassing van de andere reglementaire bepalingen die ter zake van toepassing zijn, gaat de vergunningverlenende overheid na of er sprake kan zijn van een schadelijk effect als vermeld in artikel 3, §2, 17° van het decreet. Wanneer blijkt dat bedoeld schadelijk effect er niet zal zijn, is het resultaat van de watertoets positief.”

- artikel 3, §2, lid 1:

“De vergunningverlenende overheid moet in uitvoering van artikel 8, §3, derde lid van het decreet advies vragen aan de adviesinstanties met betrekking tot mogelijke schadelijke effecten op de toestand van het oppervlaktewater indien het project waarvoor een vergunning wordt aangevraagd:

1° geheel of gedeeltelijk gelegen is in mogelijk of effectief overstromingsgevoelig gebied volgens de kaart, opgenomen in bijlage 1, die bij dit besluit is gevoegd;

...

3° en/of geheel of gedeeltelijk gelegen is: ...

e) op minder dan 10 meter afstand van de kruin van de talud van onbevaarbare waterlopen van tweede categorie;”

- artikel 4, §1:

“Met behoud van de toepassing van de andere reglementaire bepalingen die ter zake van toepassing zijn, moet de motivering van de beslissing over een vergunningsaanvraag voor de toepassing van de watertoets een duidelijk aangegeven onderdeel bevatten, de waterparagraaf genoemd, waarbij, eventueel rekening houdend met het wateradvies, een uitspraak wordt gedaan over:

1° de verenigbaarheid van de vergunningsplichtige activiteit met het watersysteem;

2° in voorkomend geval, de gepaste voorwaarden en maatregelen om het schadelijke effect dat kan ontstaan als gevolg van de vergunningsplichtige activiteit, te voorkomen, te beperken, te herstellen of, in de gevallen van de vermindering van de infiltratie van het hemelwater of de vermindering van de ruimte voor het watersysteem, te compenseren;

3° de inachtneming van de relevante doelstellingen en beginselen, vermeld in artikel 5, 6 en 7 van het decreet bij de beoordeling van de vergunningsplichtige activiteit en de opgelegde voorwaarden en maatregelen;”

- artikel 5, §1:

“Tenzij het anders bepaald is in de toepasselijke reglementering of in de in artikel 3 vermelde bepalingen, zijn de adviesinstanties die overeenkomstig artikel 8, §3, van het decreet advies uitbrengen over vergunningsaanvragen: ...

2° de provincie of, in voorkomend geval, de polder of watering als de vergunningsplichtige activiteit waarop de vergunningsaanvraag betrekking heeft, plaatsvindt in of in de nabijheid van een onbevaarbare waterloop van de tweede categorie die onder hun respectievelijke beheer valt, dan wel het oppervlaktewater in kwestie in die waterloop wordt verzameld;”

- artikel 7, §1:

“Het wateradvies bevat de volgende gegevens:

1° een korte beschrijving van de kenmerken van het watersysteem of bestanddelen ervan die kunnen worden beïnvloed door de vergunningsplichtige activiteit waarop de vergunningsaanvraag betrekking heeft;

2° in voorkomend geval, een opsomming van de toepasselijke voorschriften van het waterbeheerplan of bij ontstentenis daarvan het waterhuishoudingsplan, en elk ander waterbeheerplan dat van toepassing is op het watersysteem of de bestanddelen ervan;

3° een gemotiveerde beoordeling van de verenigbaarheid van de activiteit waarvoor de vergunning wordt aangevraagd met het watersysteem waarbij de adviesinstanties, voor zover dat relevant is voor de vergunningsplichtige activiteit, ingaan op de aspecten vermeld in art. 5 van het decreet, behalve indien de overheid haar vraag om advies uitdrukkelijk heeft beperkt tot een of meer van die aspecten;

4° in voorkomend geval, een gemotiveerd voorstel van de voorwaarden en maatregelen om het schadelijk effect dat kan ontstaan als gevolg van de vergunningsplichtige activiteit, te voorkomen, te beperken, te herstellen, of, in de gevallen van de vermindering van de infiltratie van het hemelwater of de vermindering van de ruimte voor het watersysteem, te compenseren;

5° de inachtneming bij de beoordeling en het voorstel, vermeld in 3° en 4°, van de relevante doelstellingen en beginselen, vermeld in artikel 5, 6 en 7 van het decreet.”

2.

Overeenkomstig geciteerde bepalingen dient verwerende partij (mede op basis van het wateradvies) te onderzoeken of er door de aanvraag al dan niet schadelijke effecten in de zin van artikel 3, §2, 17° DIWB kunnen ontstaan, waaronder ook het verlies aan (overstromings)ruimte voor water wordt begrepen. In bevestigend geval dient ze na te gaan in hoeverre deze schadelijke effecten door het opleggen van voorwaarden kunnen worden vermeden dan wel maximaal worden beperkt, en als dit niet mogelijk is in hoeverre de effecten kunnen worden hersteld dan wel gecompenseerd in geval van vermindering van de infiltratie van hemelwater of vermindering van ruimte voor het watersysteem, waarbij zij de vergunning desgevallend ook kan weigeren. Bovendien dient de bestreden beslissing een formele motivering te bevatten waaruit blijkt dat verwerende partij voormeld onderzoek (met betrekking tot de in artikel 8, §1 DIWB bedoelde watertoets) (zorgvuldig), met inachtneming van de relevante doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid, heeft uitgevoerd. Uit de memorie van toelichting bij het DIWB (Parl. St., VI. Parl., 2002-2003, nr. 1730-1, 25) blijkt dat deze motiveringsplicht werd ingevoerd “om te benadrukken dat de beslissingen .... moeten worden getoetst vanuit de doelstellingen en beginselen van integraal waterbeleid”.

De Raad kan zijn beoordeling inzake de watertoets (als onderdeel van de beoordeling van de goede ruimtelijke ordening) niet in de plaats stellen van die van de vergunningverlenende overheid. In de uitoefening van het hem opgedragen wettigheidsstoezicht is hij enkel bevoegd om na te gaan of verwerende partij de haar ter zake toegekende appreciatiebevoegdheid naar behoren heeft uitgeoefend, met name of zij is uitgegaan van de juiste feitelijke gegevens, of zij deze correct heeft beoordeeld en of zij op grond daarvan in redelijkheid tot haar beslissing is kunnen komen. Een kennelijk onredelijke beslissing zal slechts voorliggen wanneer de Raad vaststelt dat de beoordeling van verwerende partij inzake de watertoets dermate afwijkt van het normaal te verwachten beslissingspatroon, dat het ondenkbaar is dat een ander zorgvuldig handelend bestuur, in dezelfde omstandigheden, tot dezelfde besluitvorming zou komen. Om te voldoen aan de formele motiveringsplicht dient verwerende partij in haar -bestreden- beslissing duidelijk de met de watertoets verband houdende redenen op te geven waarop zij haar beslissing steunt, derwijze dat het de belanghebbende mogelijk is met kennis van zaken tegen de beslissing op te komen. De opgegeven motieven moeten afdoende zijn.

3.

Zoals blijkt uit het administratief dossier en door partijen niet wordt betwist, is het te verkavelen perceel gelegen in een mogelijk overstromingsgevoelig gebied, evenals in een van nature overstroombaar gebied. Verwerende partij besluit in de waterparagraaf in de bestreden beslissing “dat geen schadelijke effecten te verwachten zijn voor het watersysteem en dat de doelstellingen van het decreet betreffende het integraal waterbeleid niet worden geschaad, indien de voorwaarden opgelegd door de waterbeheerder stipt nagevolgd worden”.

De bevoegde waterbeheerder stelde in haar advies dat het te verkavelen perceel *“is gelegen binnen het stroomgebied van waterloop nr. O5.220 van 2de categorie en valt binnen een mogelijk overstromingsgevoelig gebied”*, maar dat *“de geplande verkaveling geen schadelijke invloed zal hebben op de waterhuishouding in de omgeving indien bij de toekomstige bouwwerken de bepalingen van de stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozen van afvalwater en hemelwater zullen worden nageleefd”*. In navolging van voormeld advies, waarnaar verwerende partij verwijst en dat zij overneemt, onderzoekt zij in de waterparagraaf in hoofddorde de afvoer van het hemelwater dat afstroomt van de beoogde nieuwe woningen met aanhorigheden en het afvalwater. Zij oordeelt daarbij met name *“dat de geplande verkaveling geen schadelijke invloed zal hebben op de waterhuishouding in de omgeving indien bij de toekomstige bouwwerken de bepalingen van de stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater worden nageleefd”*, waarbij *“de overeenstemming van de beoogde woningen met de verordening zal worden geëvalueerd naar aanleiding van de latere aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning”*, in het kader waarvan *“de bouwheren voldoende maatregelen zullen moeten nemen voor het opvangen van regenwater ter compensatie van de nieuw te bouwen woningen”*.

Hoewel verwerende partij erkent dat het te verkavelen perceel is gelegen in mogelijk overstromingsgevoelig gebied, zodat er aldaar potentieel *“overstromingen kunnen worden verwacht”*, besteedt zij in de watertoets (net zomin als de waterbeheerder in het wateradvies) geen (afdoende) aandacht aan de vermindering van ruimte voor het watersysteem ingevolge de inplanting van de nieuwe woningen met aanhorigheden met een aanzienlijke oppervlakte op de van nature overstroombare grond (waardoor er aldaar niet langer -indien noodzakelijk- overstromingswater kan worden geborgen en het gevaar voor wateroverlast in de omgeving toeneemt). Zij maakt hierdoor onder meer abstractie van de doelstelling van het integraal waterbeleid om overstromingsrisico's terug te dringen door zoveel mogelijk ruimte te bieden aan water middels het vrijwaren van het waterbergend vermogen van overstromingsgevoelige gebieden en door de negatieve gevolgen die overstromingen buiten de afgebakende overstromingsgebieden met zich meebrengen te beperken. Verwerende partij was in het kader van de watertoets nochtans gehouden om alle gebeurlijke schadelijke effecten in de zin van artikel 3, §2, 17° DIWB, inzonderheid het verlies aan (potentieel) overstroombare ruimte voor de aanpalende waterloop van 2° categorie (Hollebeek) en de gebeurlijke (nefaste) gevolgen hiervan voor de aanpalende (eveneens overstromingsgevoelige) percelen, zorgvuldig en afdoende te onderzoeken en te motiveren (in de waterparagraaf). Deze plicht vloeit niet enkel voort uit de ligging van het te verkavelen perceel in mogelijk overstromingsgevoelig gebied, maar geldt des te meer in het licht van de uitvoerige argumentatie daaromtrent in het beroepschrift van verzoekende partij. Laatstgenoemde wees verwerende partij met name expliciet op de vaststelling dat *“de verkaveling ligt in ‘mogelijk overstromingsgevoelig gebied’ volgens de kaart van de overstromingsgevoelige gebieden en in een zone die overstroombaar is vanuit de waterloop volgens de kaart van de ‘van nature overstroombare gebieden’ (‘de vallei van de Holsbeek’)*. Tevens wees zij verwerende partij op het gebrekkig wateradvies, dat *“niet voldoet aan artikel 7 van het watertoetsbesluit”*, en op de *“de doelstellingen en beginselen van het DIBW die relevant zijn voor voorliggend project”*. De waterproblematiek werd overigens ook reeds terloops het openbaar onderzoek aangekaart, waarbij verzoekende partij wees op de noodzaak *“om overstromingsgevoelige gebieden te vrijwaren van bijkomende bebouwing”*, en stelde dat *“het voorziene bouwproject een deel overstromingsruimte -en volume zal innemen”*. Evenwel blijkt uit de waterparagraaf niet dat verwerende partij de gebeurlijke schadelijke effecten zorgvuldig onderzocht, en de in de artikelen 5 en 6 DIWB opgenomen relevante doelstellingen en beginselen bij haar beoordeling betrok. De overweging dat *“de aanvraag werd getoetst aan het watersysteem, aan de doelstellingen van artikel 5 van het decreet integraal waterbeleid, en aan de bindende bepalingen van het bekkenbeheersplan”* betreft een loutere stijlclausule.

Voormeld oordeel geldt onverminderd de overige overwegingen van verwerende partij in de waterparagraaf, in aanvulling op de (beknpte) overwegingen in het (gebrekkig) advies van de waterbeheerder. Haar opmerking dat het te verkavelen perceel *“niet als signaalgebied is geselecteerd, wat betekent dat er vanuit het waterbeleid geen principieel bezwaar is tegen de bebouwing van dit terrein”*, en dat *“zolang de ruimtelijke bestemming van woongebied behouden blijft en er door de betrokken overheden geen beleidsopties zijn genomen om de bestemming te wijzigen naar een bestemming die gericht is op het behoud van het terrein voor overstromingsdoeleinden, men niet louter op basis van de watertoets kan verwachten dat een principieel ‘bouwverbod’ geldt op dit terrein”*, doet geen afbreuk aan de noodzaak om concreet te onderzoeken of er door voorliggende aanvraag al dan niet schadelijke effecten kunnen ontstaan ingevolge de impact op de toestand van het watersysteem aldaar, in het kader waarvan de vergunning desgevallend ook kan worden geweigerd. Ook de vaststellingen dat *“de hellingsgraad op het terrein zo veel mogelijk blijft behouden”*, dat *“reliëfwijzigingen over het volledig terreinoppervlak zijn verboden”*, dat *“een strook van circa 16m rechts naast de Hollebeek en het perceeldeel achter het 50m woongebied uit de verkaveling wordt gesloten en dus ook gevrijwaard van bebouwing”*, en dat *“de strook tegen de perceelsgrenzen nagenoeg ongewijzigd blijft”*, hetgeen *“er mede in resulteert dat in alle redelijkheid kan aangenomen worden dat het gevraagde geen onaanvaardbare impact zal hebben op de afstroom van water naar de aanpalenden”*, doen geen afbreuk aan de noodzaak om de gebeurlijke schadelijke effecten ingevolge de aanvraag concreet te onderzoeken. Ongeacht deze vaststellingen kan niet ernstig worden betwist dat de aanvraag finaal zal resulteren in aanzienlijke bebouwing en verharding in mogelijk overstromingsgevoelig gebied ter hoogte van een beek, waardoor niet alleen het hemelwater verminderd kan infiltreren maar er ook een vermindering is van ruimte voor het watersysteem. De uitsluiting van het perceeldeel in het achterliggend landschappelijk waardevol agrarisch gebied vloeit overigens voort uit (de toepasselijke versie van) artikel 4.3.1, §1, lid 1, 1°, a) VCRO, en heeft derhalve op zich geen uitstaans met de watertoets voor het perceeldeel in landelijk woongebied. Voormelde opmerking geldt eveneens wat betreft de overweging van verwerende partij dat *“noch uit het ingediende bezwaar, noch uit de motivering van het gemeentebestuur blijkt dat momenteel reeds waterproblemen zouden aanwezig zijn op de omliggende percelen”*, terwijl *“door de aanvraag niet wordt verwacht dat in de omgeving het gevaar voor wateroverlast zal toenemen”*, gezien dit geen afbreuk doet aan de ligging van het te verkavelen perceel in mogelijk overstromingsgevoelig gebied en de noodzaak om de gebeurlijke schadelijke effecten ingevolge de aanvraag ‘concreet’ te onderzoeken. Tenslotte impliceert de vaststelling dat het te verkavelen perceel *“in het verleden werd opgehoogd tot op het niveau van de voorliggende weg en het rechts aanpalende perceel”*, waardoor *“het niveau momenteel circa 3,5m boven het niveau van de Hollebeek ligt”*, zodat *“het overstromen van het te verkavelen perceel dan ook onmogelijk lijkt”*, niet dat de aanvraag geen schadelijke effecten op de waterhuishouding zal teweegbrengen, temeer het perceel (net zoals de omgevende percelen) ondanks de betreffende ophoging nog steeds staat aangeduid als mogelijk overstromingsgevoelig gebied.

Uit de formele motieven in de waterparagraaf in de bestreden beslissing (die de basis vormen voor de beoordeling van de zorgvuldigheid van de watertoets) blijkt dan ook niet (afdoende) dat er uit hoofde van de aanvraag geen betekenisvolle nadelige effecten op het milieu (in de zin van artikel 3, §2, 17° DIWB) kunnen ontstaan, dan wel dat dergelijke effecten wel kunnen ontstaan maar door het opleggen van gepaste voorwaarden zoveel mogelijk worden beperkt of hersteld dan wel gecompenseerd. Evenmin blijkt daaruit dat verwerende partij bij haar beoordeling rekening hield met de relevante doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid (en met de relevante waterbeheerplannen).

Het middel is in de aangegeven mate gegrond, en wordt voor het overige niet nader onderzocht, gezien de beoordeling van de andere wettigheidskritiek op de degelijkheid van de watertoets niet kan bijdragen tot een ruimere vernietiging.

B. Overige middelen

Gezien er in het licht van de gebrekkige watertoets vooralsnog geen duidelijkheid bestaat in hoeverre de aanvraag de watertoets 'doorstaat' en niet (reeds) om die reden moet worden geweigerd, worden de overige middelen niet onderzocht.

VI. RECHTSPLEGINGSVERGOEDING

1.

De kosten van het geding, die het rolrecht en de rechtsplegingsvergoeding omvatten, worden overeenkomstig artikel 33 DBRC-decreet ten laste gelegd van verwerende partij, die ingevolge het inwilligen van het verzoek tot vernietiging wordt beschouwd als de partij die ten gronde in het ongelijk wordt gesteld.

2.

Verzoekende partij vordert naast het betaalde rolrecht van 200 euro tevens een rechtsplegingsvergoeding (die niet nader wordt begroot). De Raad kan overeenkomstig artikel 21, §7 DBRC-decreet, op verzoek van een partij, een rechtsplegingsvergoeding toekennen, die een forfaitaire tegemoetkoming is in de kosten en honoraria van de advocaat van de partij die ten gronde in het gelijk wordt gesteld. Gezien verzoekende partij niet wordt vertegenwoordigd door een advocaat, bestaat er geen rechtsgrond om haar een rechtsplegingsvergoeding toe te kennen.

BESLISSING VAN DE RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

1. De beslissing van verwerende partij van 16 maart 2017, waarbij aan de aanvragers een verkavelingsvergunning onder voorwaarden wordt verleend voor het verkavelen in drie loten van een perceel gelegen te 9500 Geraardsbergen, Dreef zonder nummer, met als kadastrale omschrijving Geraardsbergen, derde afdeling, sectie B, nummer 534d, wordt vernietigd.
2. Verwerende partij dient een nieuwe beslissing te nemen over het administratief beroep van verzoekende partij, en dit binnen een termijn van vier maanden te rekenen vanaf de dag na de dag van de betekening van dit arrest.
3. De kosten van het beroep, begroot op 200 euro rolrecht, worden ten laste gelegd van verwerende partij.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel in openbare zitting van 5 maart 2019 door de achtste kamer.

De toegevoegd griffier,

De voorzitter van de achtste kamer,

Marino DAMASOULIOTIS

Pascal LOUAGE